

ÖSSZEFOGLALÓ AZ ÚJ BÜNTETŐELJÁRÁSI KÓDEX LEGFONTOSABB VÁLTOZÁSAIRÓL

A 2018. július 1. napjától hatályba lépő új büntetőeljárás törvény előkészítése során szabályozási elveket fogadott el a Kormány, amelyek között kitüntetett helyet foglalt el az eljárások egyszerűsítése, gyorsítása, az észszerű időben történő döntéshozatal, amelyben a bírósági szervezet számottevő eredményeket ért el az utóbbi években, hiszen az elhúzódó, két éven túli eljárások száma 2012-ről 2016-ra 36 százalékkal csökkent.

Ennek jegyében kiszélesítette azokat az eljárási lehetőségeket, amelyek folytán már a nyomozás során, bírósági tárgyalás nélkül az ügyek egy része lezárulhat. A korábbi vádemelés elhalasztását felváltotta a feltételes ügyészi felfüggesztés. Továbbra is megmaradt a közvetítői eljárás, amely elsődlegesen a sértetti igény időben történő kielégítését szolgálja, azzal a különbséggel, hogy erre már a bírósági eljárásban nem kerülhet sor, csak a nyomozás során van rá lehetőség.

Teljesen új eljárási lehetőség a nyomozás során köthető egyezség az ügyész és a terhelt között, védői közreműködés mellett. Ez nem keverhető össze a más jogrendszerben ismert vádalku intézményével, mert a bűncselekmény tényállását és minősítését az ügyész határozza meg, egyezkedni csak a jogkövetkezményről lehet. Fontos garanciális szabály, hogy az egyezséget csak a bíróság hagyhatja jóvá a törvényes feltételek vizsgálatát követően. Ez azt jelenti, hogy a bíróság az előkészítő ülésen, tárgyalás tartása nélkül ügydöntő határozatot hozhat.

A bírósági eljárást illetően a leglényegesebb változás az, hogy minden ügyben és minden vádlottal szemben kötelező a tárgyalást megelőzően előkészítő ülést tartani. Az előkészítő ülésen az ügyész, a vádlott és a védő köteles részt venni. Az előkészítő ülés funkciója kettős. Egyrészt ott kerülhet sor a nyomozás során kötött egyezség vizsgálatára, elfogadására és ügydöntő határozat meghozatalára.

Az új eljárási törvény arra is lehetőséget teremtett, hogy a vádlott az előkészítő ülésen a vádiratban foglalt bűncselekmény tényállásával és minősítésével egyező beismerő nyilatkozatot tegyen és lemondjon a további bizonyításról. Az ügyészség a vádiratban ugyanis indítványt tehet konkrét büntetésre vagy intézkedésre arra az esetre, ha a vádlott az előkészítő ülésen beismer és lemond a bizonyításról.

Másrészt fontos szerepe van az előkészítő ülésnek a tárgyaláson történő bizonyítás tervezhetőségében. A bizonyítási indítványok előterjesztésének színtere az előkészítő ülés lett. A perkoncentráció jegyében az előkészítő ülést követően csak szigorú feltételek mellett tehetnek indítványt a felek további bizonyításra. Az eljárásjogi törvény ezen új rendelkezése a per elhúzására alkalmas, visszaélészerű joggyakorlást hivatott visszaszorítani.

Az ésszerűsítés jegyében változtak a másodfokú felülbírálatra vonatkozó szabályok. Nem érdemes ugyanis az elsőfokú bíróságnak részletesen indokolnia, a másodfokú bíróságnak pedig felülbírálnia azokat az ítéleti rendelkezéseket, amelyeket a felek egyike sem sérelmez. Az új rendelkezések következtében az ítéletek terjedelme rövidebb, közérthetőbb lesz, és hamarabb befejeződik a másodfokú eljárás.

Az eljárás gyorsítását szolgálja az is, hogy szélesedett a másodfokú bíróság megváltoztató jogköre, mert köteles kiküszöbölni az elsőfokú ítélet részbeni megalapozatlanságát és a relatív eljárási szabálysértést. Ez azt a célt szolgálja, hogy csökkenjen a hatályon kívül helyezések száma, mivel az sem az igazságszolgáltatás, sem a vádlott érdekét nem szolgálja. A Be. lehetőséget teremt arra, hogy a másod- és a harmadfokú bíróságok hatályon kívül helyező végzésével szemben a felek fellebbezéssel éljenek..

Szemléletbeli változást tükröz a kényszerintézkedések rendszerének átalakítása. Az alapvető rendelkezések között szerepel a terhelt szabadlábban való védekezésének joga, amelyet az új eljárási törvény oly módon elégít ki, hogy az egyes kényszerintézkedések alkalmazásánál előtérbe helyezi a szükségesség és arányosság folyamatos vizsgálatát.

A bűnügyi felügyelet új fogalom, amely magában foglalja a korábbi házi őrizetet, a lakhelyelhagyási tilalmat és a rendőrségnél történő jelentkezési kötelezettséget. Ez a megoldás rugalmas, lehetőséget ad az egyéniesítésre és ezzel nagyobb esélyt teremt a kényszerintézkedés betartására.

Megváltozott az óvadékra vonatkozó szabályozás is, ugyanis az óvadékot letevő a kényszerintézkedés megszűnésével nyomban visszakaphatja, és nemcsak akkor, ha a terhelt bevonul a büntetés letöltésére. A távortartás és a bűnügyi felügyelet megerősítését szolgálja, és lehetőséget ad a letartóztatás helyett enyhébb kényszerintézkedés alkalmazására. A személyes szabadságot korlátozó intézkedések mellett sor kerülhet a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz használatának elrendelésére is.

A sértetti jogok fokozott figyelembe vételét jelentik a különleges bánásmódra vonatkozó új szabályok. A hatóságok kötelezettsége, hogy kiegyenlítsék azt a hátrányt, amelyben a jogaik gyakorlásában korlátozott eljárási résztvevők szenvednek, meghatározva a szükséges kíméleti vagy védelmi eszközöket. Ilyen például, hogy tizenegyedeik életévét be nem töltött sértett esetében a kihallgatásakor nyomozás során kép- és hangfelvétel készül, amelyet aztán a bírósági eljárásban is fel lehet használni úgy, hogy a tárgyaláson már meg sem kell jelennie. A törvény alapján, a hatóság döntése nélkül is különleges bánásmódot igényelnek a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyek, a fogyatékosokban szenvedők, illetve az erőszakos nemi bűncselekmény áldozatai.